

Asia: VN/21185/2020

Lausuntopyyntö työryhmän muistiosta sovittelun mahdollisuuksista hallintoasioissa

Lausunnonantajan lausunto

1. Missä asiaryhmässä hallintosoittelulla voisi olla tarvetta ja käyttöalaa?

Sovittelu itsessään on hyvä ja tavoiteltava asia. Tuomioistuinsoittelun kautta osapuolilla on paremmat mahdollisuudet pyrkiä sovinnolliseen ratkaisuun. Muistiossa on kuitenkin todettu, että hallinnossa käsiteltävien asioiden luonteesta ja prosessiasetelmasta johtuu, ettei soittelu ole kaikissa tilanteissa käy-tettävissä -kuten ei muissakaan prosessilajeissa. Sovittelun käyttö edellyttää tapauskohtaista arviota siitä, onko soittelu mahdollista ja millä reunaehdoilla se voidaan toteuttaa. Hallintoasioissa soittelulle vaikuttaa olevan vahvempia rajoitteita. Esteinä on mm. mainittu tilanteet, jotka koskevat muitakin kuin muo-dollisia asianosaisia ja EU-oikeudesta tulevat esteet.

Mela ottaa lausunnossaan kantaa soittelun soveltuvuudesta vain niihin asioihin, joissa Mela voi olla asianosaisena hallinto-oikeudessa.

Asiat, joita Melalla voi tulla hallinto-oikeuteen vireille ovat luonteeltaan Melan toimeenpanemien maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitussjärjestel-mään liittyviä valituksia Melan tekemistä oikaisupäätöksistä sekä valituksia koskien Melan poronhoitajien sijaisapujärjestelmään liittyviä päätöksiä.

Edellä mainittujen asioiden lisäksi Mela voi olla asianosaisena hallintoriidassa, joka voi liittyä valtionkorvauksen takaisinperintään kunnalta, jonka kanssa Mela on tehnyt toimeksiantosopimuksen tai Melan ja paikallisyksikön väliseen toimeksiantosopimukseen.

Muistiossa on nostettu esiin asiaryhmiä, jotka voisivat soveltua soitteluun. Melan toimeenpanemien lomitussjärjestelmien mukaisia valitusasioita ei ole tässä luettelossa mainittu.

2, Mihin asiaryhmään hallintosoittelu ei ehdottomasti sovellu?

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela toimeenpanee maatalousyrittäjien lomitusspalvelulakia, turkistuottajien lomitusspalvelulakia ja poronhoitajien sijais-avusta annettu lakia. Kysymyksessä on EU:n maatalousalan valtioneuvoston alaiset järjestelmät, joiden ehdot on hyväksytty

komissiossa. Kahden ensiksi mainitun lain mukaisissa asioissa Mela on tehnyt toimeksiantosopimuksen kunnan kanssa, että tämä toimii lomituspalvelulaissa tarkoitettuna paikallisyksikkönä ja järjestää maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelut. Paikallisyksikkö antaa valituskelpoiset hallintopäätökset ja Mela tutkii oikaisuvaatimukset näihin päätöksiin. Mikäli maatalousyrittäjä ei ole tyytyväinen oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen hän voi valittaa siitä hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen on mahdollista hakea valituslupaa korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Näissä asioissa Melan käsityksen mukaan ei ole kysymys nk. dispositiivisista asioista. Paikallisyksiköt antavat päätöksiä mm. siitä, onko maatalousyrittäjä oikeutettu vuosilomaan tai sijaisapuun maatalousyrittäjien lomituspalvelulain mukaisesti. Näistä päätöksistä on muutoksenhakuoikeus ja muutoksenhakuelin tutkii, onko paikallisyksikön päätös ollut lomituspalvelulain mukainen. Paikallisyksikkö antaa myös päätöksiä siitä, onko perusteita kohtuullistaa takaisinperintää liittyen perusteetta annettuun lomituspalveluun. Tältä osin laissa on olemassa säännökset, joiden nojalla takaisinperintää voidaan kohtuullistaa ja näihin päätöksiin liittyy myös muutoksenhakuoikeus. Asiakkaita on kohdeltava yhdenvertaisesti ja asia, josta päätös annetaan perustuu lomitus-palvelulain säännöksiin, eikä asian lopputulos ole Melan käsityksen mukaan neuvoteltavissa.

Muilta osin Melan toimeenpanemien etuusjärjestelmien osalta hallinto-oikeus ei ole muutoksenhakuelimenä, vaan muutoksenhakuelin on tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta tai työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja sen jälkeen vakuutusosasto. Työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisissa asioissa on mahdollisuus hakea valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. Näissä etuusasioissa annettavissa päätöksissä on kysymys asiakkaan oikeudesta etuuteen, jonka saamisen edellytykset on laissa määritelty. Kysymys ei näissäkään asioissa ole dispositiivisista asioista. Asiakkaita tulee kohdella yhdenvertaisesti ja noudattaa samaa käytäntöä samanlaisiin tapauksiin.

Maatalousyrittäjien lomituspalvelulaissa ja turkistuottajien lomituspalvelulaissa on säännökset siitä, että erimielisyydet Melan ja paikallisyksikön välillä ratkaistaan hallintoriitana hallinto-oikeudessa. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitusjärjestelmät rahoitetaan valtion varoilla sekä asiakkailta perittävillä sijaisapumaksuilla. Hallintoriitoja on ollut varsin vähän ja ne ovat liittyneet siihen, onko Melalla ollut oikeus peritä valtionkorvaus takaisin paikallisyksiköstä. Tältäkin osin hallintoriidoissa on kysymys lomituspalvelulain tulkinnasta ja siitä, onko lomitusyksiköllä ollut oikeus valtionkorvaukseen. Sovinnon vahvistaminen ja sovittelu sopii asioihin, joissa on kyseessä asia, jonka lopputuloksesta osapuolilla on mahdollisuus sopia. Hallintoriita voi periaatteessa koskea myös toimeksiantosopimusta, mutta tämäläyppisiä hallintoriitoja ei tähän mennessä ole tullut vireille.

Lomituspalvelulaki on valtioneuvoston asetuksen alainen, mikä rajoittanee myös sopimisen mahdollisuuksia hallintoriidoissa.

Lomituspalvelulain mukaisissa hallinto-riita-asioissa on useimmiten viime kädessä kysymys valtion varojen käytöstä. Tämän johdosta sovittelu ei välttämättä sovellu näihin asioihin, koska Mela edustaa valtiota valtionkorvausta koskevassa asiassa. Toisaalta joskus voi olla erimielisyyttä hallintoriidan taustalla olevasta tosiseikastosta ja näiltä osin sovittelumahdollisuus voisi olla

tarkoituksenmukaista. Yhdenvertaisuusperiaate ulottuu kuitenkin myös Melan hallintoriitoihin, sillä lomituspalveluja toimeenpanevia paikallisyksiköitä on kohdeltava yhdenvertaisesti.

o

Myöskään lomituspalvelulakeihin liittyviä hallintoriita-asioita ei oltu nostettu muis-tiossa olevaan luetteloon asioista, joita voitaisiin hallinto-oikeudessa sovittelaa

3. Tulisiko hallintoasioiden sovittelua kehittää viranomaisessa esimerkiksi oikaisuvaatimusvaiheessa hallintolainkäytön vaihtoehtona vai hallintotuomioistuimessa?

Melan osalta hallintoriita-asia käsitellään suoraan hallinto-oikeudessa, joten sovittelu tulisi tapahtua siellä, jos nähtäisiin mahdolliseksi, että näitä hallinto-riita-asioita on ylipäänsä mahdollista sovittella

4. Jos sovittelu toteutettaisiin osana hallintoprosessia, olisiko luontevampi toteuttamistapa varsinainen sovittelu osana hallintoprosessia vai osapuolten välisen sovinnon vahvistaminen?

Sovinnollisuuden edistäminen ja sovinnon vahvistaminen olisi tarkoituksenmukaisempi menettely ottaen huomioon työryhmämuistiossa esitetyt perustelut.

5. Olisiko hallintoprosessilakiin aiheellista lisätä säännös tuomioistuimen tavoitteesta tai velvollisuudesta sovinnollisuuden edistämiseen prosessin aikana?

Sovinnollisuuden edistäminen on hyvä tavoite. Kuten muistiossakin on todettu kaikkiin hallintoasioihin sitä ei voida kuitenkaan soveltaa. Sääntelyn tulisi tältä osin olla selkeätä, että mihin asioihin voidaan soveltaa ja mihin ei.

6. Muuta huomioitavaa?

-

Lilius Sonja
Maatalousyrittäjien eläkelaitos